

Εξερευνώντας το βασίλειο της Αρχαίας Πάφου 2006-2016

Αρχαιολογικές ανασκαφές της Ερευνητικής Μονάδας Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου

Η Παλαιά Πάφος

Στα όρια της κοινότητας Κουκλιών, στη νοτιοδυτική ακτή της Κύπρου, εντοπίζεται το διοικητικό κέντρο και η έδρα των βασιλέων της Αρχαίας Πάφου (Εικ. 1). Η θέση άρχισε να αναφέρεται ως Παλαιάπαφος μετά την μεταφορά της πρωτεύουσας της πολιτείας στη Νέα Πάφο από τον τελευταίο βασιλιά, τον Νικοκλή, στον 4^ο αι. π.Χ. Από την Παλαιά Πάφο, που ιδρύθηκε στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού (γύρω στα 1650 π.Χ.), το μοναδικό μνημείο που είναι ορατό και επισκέψιμο είναι το ιερό της Κυπριας θεάς, που στους ιστορικούς χρόνους έγινε γνωστή ως Αφροδίτη. Η έκταση και η δομή της αρχαίας πολιτείας, η οποία 1200 χρόνια π.Χ. είχε την πολιτική δύναμη και οικονομική ευρωστία να ανοικοδομήσει το μεγαλιθικό τέμενος της Κύπριδας ή Παφίας «Ανασσας», αποτελούσαν άγνωστους παρανομαστές πριν από την έναρξη του προγράμματος “The Palaeraphos Urban Landscape Project” που εγκαινιάστηκε το 2006 από την καθηγήτρια Μαρία Ιακώβου, με στόχο την ανατροπή της αρνητικής αυτής πραγματικότητας.

Παλαιάπαφος: Διερεύνηση του αστικού περιβάλλοντος

Σήμερα, μετά από δέκα χρόνια στοχευμένων ανασκαφικών ερευνών που διεξάγονται με τη συμβολή σύγχρονων τεχνολογικών μεθόδων και την εφαρμογή διεπιστημονικών προγραμμάτων, αναπτύσσεται μια νέα προσέγγιση στην αρχαιολογία της Αρχαίας Πάφου, η οποία λειτουργεί σε τρία αλληλένδετα χωρικά επίπεδα:

- Οι ανασκαφικές έρευνες μικρο-κλίμακας, σε πέντε μέχρι στιγμής θέσεις (Εικ. 2), παράγουν δεδομένα με τα οποία συνθέτουμε την ανάπτυξη του αστικού κέντρου.
- Η ψηφιακή ανάλυση μέσης χωρικής κλίμακας, που καλύπτει έκταση δυο km² γύρω από το ιερό, επιτρέπει τη σταδιακή κατανόηση της δομής της αρχαίας πόλης που είχε ιδρυθεί ως εμπορικό λιμάνι στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού.
- Η χαρτογράφηση δεδομένων στο επίπεδο της μακρο-κλίμακας ολόκληρης της υδρολογικής λεκάνης της Πάφου στοχεύει στην ανάδειξη του οικονομικού συστήματος εκμετάλλευσης φυσικών πόρων, όπως είναι ο χαλκός αλλά και η πολύτιμη ξυλεία του Δάσους της Πάφου, που εκτός από καύσιμη ύλη για τον καθαρισμό του μεταλλεύματος, αποτελούσε την πρώτη ύλη για τη ναυπήγηση πλοίων.

Οι πρόσφατες ανασκαφικές έρευνες Το οροπέδιο του Χατζηαμπντουλλά

Τα τελευταία χρόνια οι ανασκαφικές έρευνες στις οποίες συμμετέχουν προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές του Πανεπιστημίου Κύπρου καθώς και επιστημονικοί συνεργάτες από ερευνητικά ιδρύματα του εξωτερικού επικεντρώνονται στο οροπέδιο Χατζηαμπντουλλά και στον ανθρωπογενή λόφο της Λαόνας. Οι δύο θέσεις βρίσκονται ανατολικά του ιερού της Αφροδίτης και διαθέτουν απρόσκοπτη θέα προς το τέμενος και την ακτογραμμή.

Οι έρευνες του Πανεπιστημίου στο Χατζηαμπντουλλά απέκαλυψαν ότι σε όλο το μήκος της βόρειας παρειάς του οροπεδίου, που ήταν η ακρόπολη της αρχαίας πολιτείας, αναπτύσσεται ένα μνημειακό τείχος μήκους περίπου 85 μέτρων, το οποίο σώζεται σε ύψος μέχρι και 1.70 μ. (Εικ. 3). Μια σειρά από κάθετες αντηρίδες συνδέουν το τείχος με τοίχους αντιστήριξης στο βορρά που είναι κτισμένοι στην κατωφέρεια της πλαγιάς. Στα διαζώματα που δημιουργούνται βρίσκονται δωμάτια τα οποία λειτουργούσαν ως αποθηκευτικοί και βιοτεχνικοί χώροι. Στα δάπεδα παραμένουν εγκατεστημένα μεγάλα πιθάκια και αμφορείς, ενώ από τις επικλώσεις συγκεντρώθηκε μεγάλος αριθμός από κουκούτσια ελιάς και πορφύρες (murex) που χρησιμοποιούνταν για την παρασκευή της πολύτιμης χρωστικής ουσίας. Βρέθηκαν, επίσης, εγκαταστάσεις για την παραγωγή λαδιού (Εικ. 4) και λαξευτός λουτήρας ανάμεσα σε λίθινους αγωγούς (Εικ. 5).

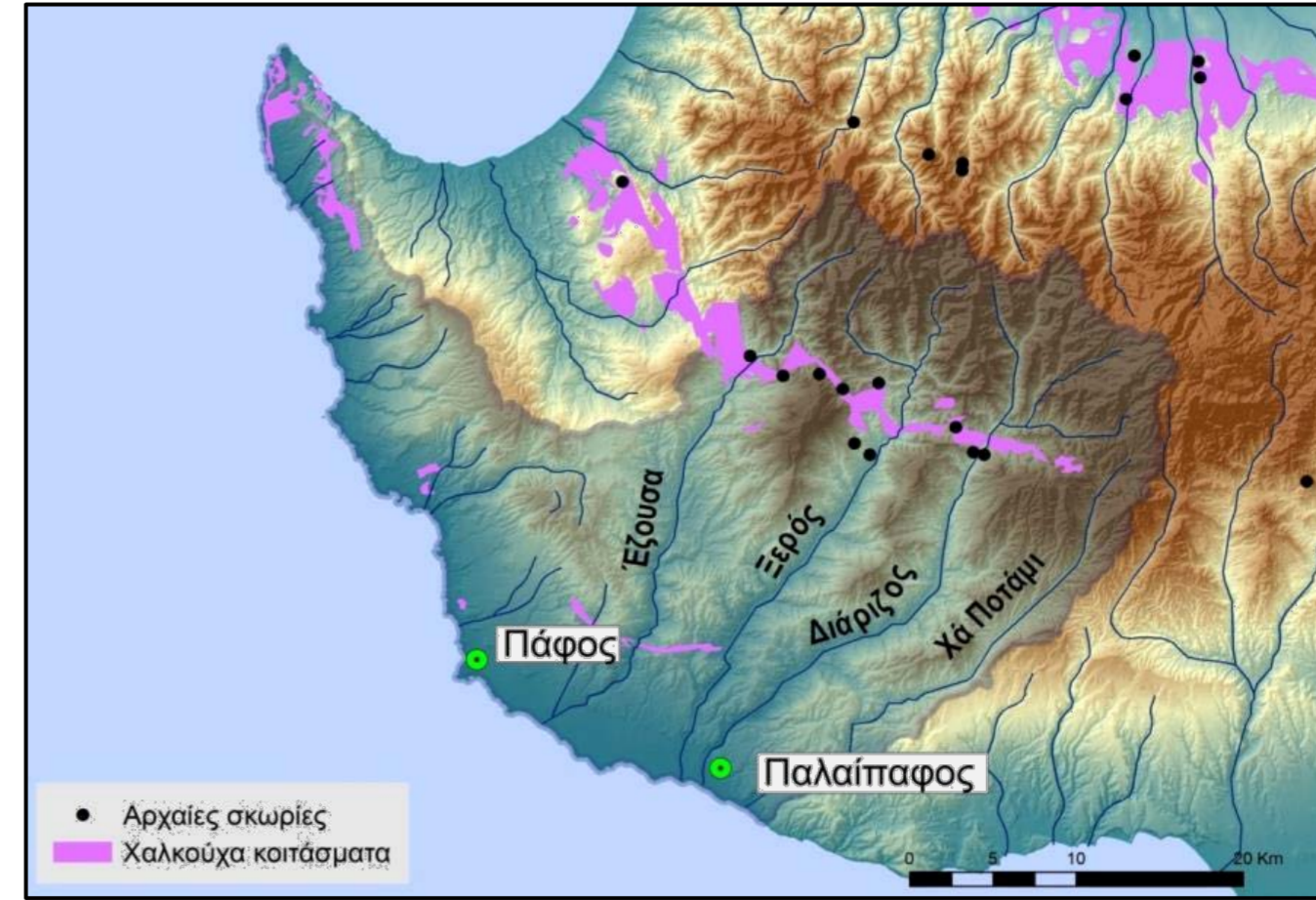
Ο τύμβος της Λαόνας

Περίπου 70 μέτρα βόρεια του Χατζηαμπντουλλά, στη θέση Λαόνα βρίσκεται ένα ελλειπτικό σχήματος μέγιστου ύψους 10 μ. Οι έρευνές μας επιβεβαίωσαν ότι πρόκειται για ένα εντυπωσιακό τύμβο (100x60μ.) που αποτελείται από φερτά στρώματα μάρμας και ερυθρού χώματος. Η διερεύνηση του τύμβου και του περιεχομένου του δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί αλλά η ανέγερσή του φαίνεται να χρονολογείται στον 3^ο αι. π.Χ. Στο ανατολικό τμήμα ο τύμβος κάλυψε και προστάτευσε ένα πολύ αρχαιότερο μνημείο: ένα περιτείχισμα που διατηρείται σε μέγιστο ύψος 4,5 μ. στη Β. πλευρά. Στην εσωτερική του όψη εντοπίστηκαν δύο αντικριστές κλίμακες που πρέπει να οδηγούσαν σε πύργους (Εικ. 6). Στη βόρεια πλευρά η εσωτερική όψη του τείχους είναι κατασκευασμένο από επάλληλες σειρές πλίνθων, που σώζονται σε ύψος που ξεπερνά τα 3,5μ.

Διεπιστημονικές μελέτες και η ανασύσταση του αρχαιο-περιβάλλοντος

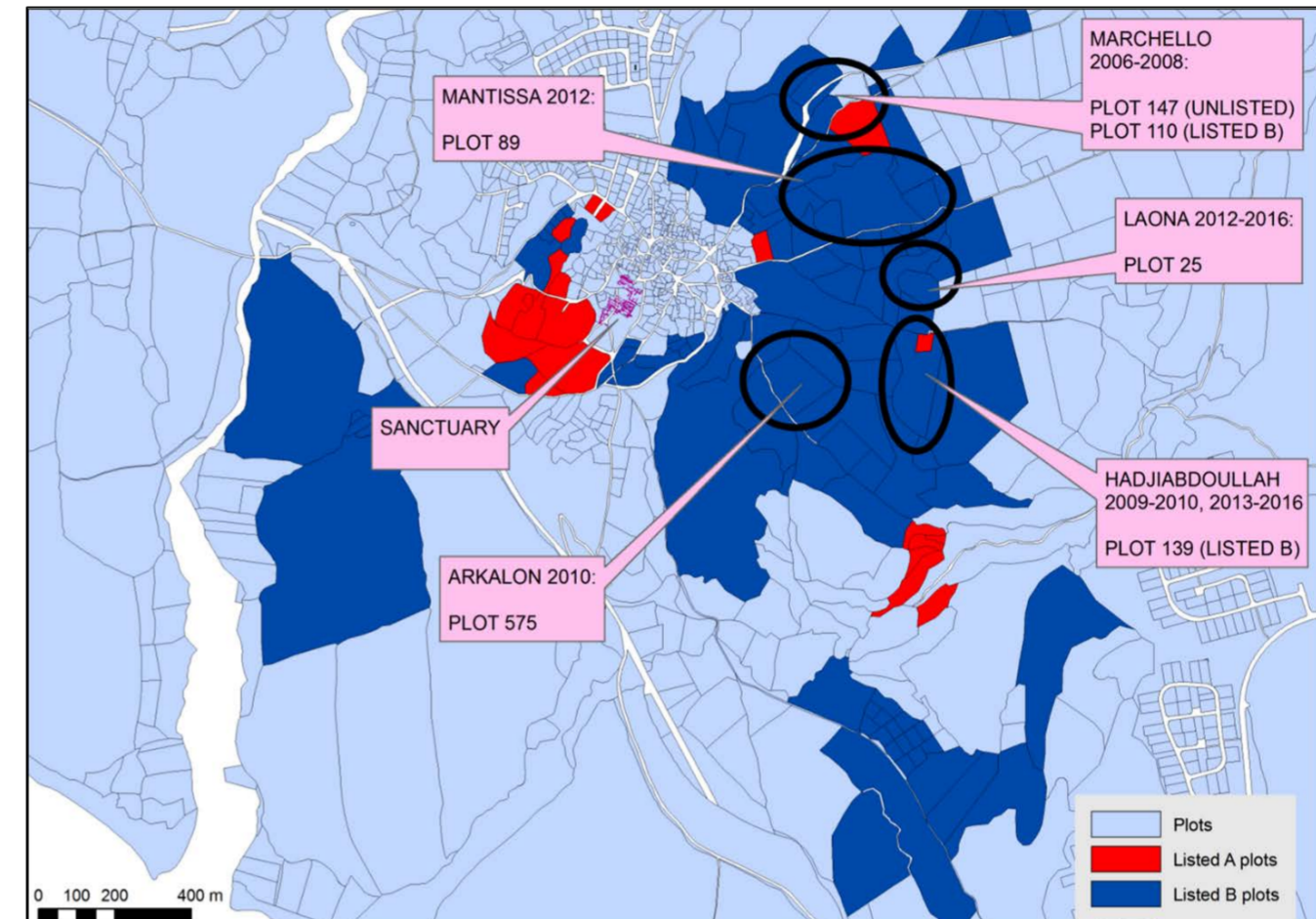
Το «Palaeraphos Urban Landscape Project» εγκαινίασε τα τελευταία έτη συνεργασίες με ερευνητικά ιδρύματα και ειδικούς επιστήμονες του εξωτερικού με στόχο την καταγραφή και μελέτη όλων των αρχαιοπεριβαλλοντικών βιο-δεδομένων π.χ. (κάρβουνα, όστρα, πυρήνες ελιάς) και δομικών υλικών (π.χ. πλίνθοι και επικρίσματα). Η ανάλυση των δειγμάτων με διεπιστημονικές μεθόδους θα συμβάλει στην κατανόηση της διαχείρισης των φυσικών πόρων και της πολιτικής οικονομίας της πολιτείας της Πάφου.

Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας: <http://ucy.ac.cy/pulrp/>

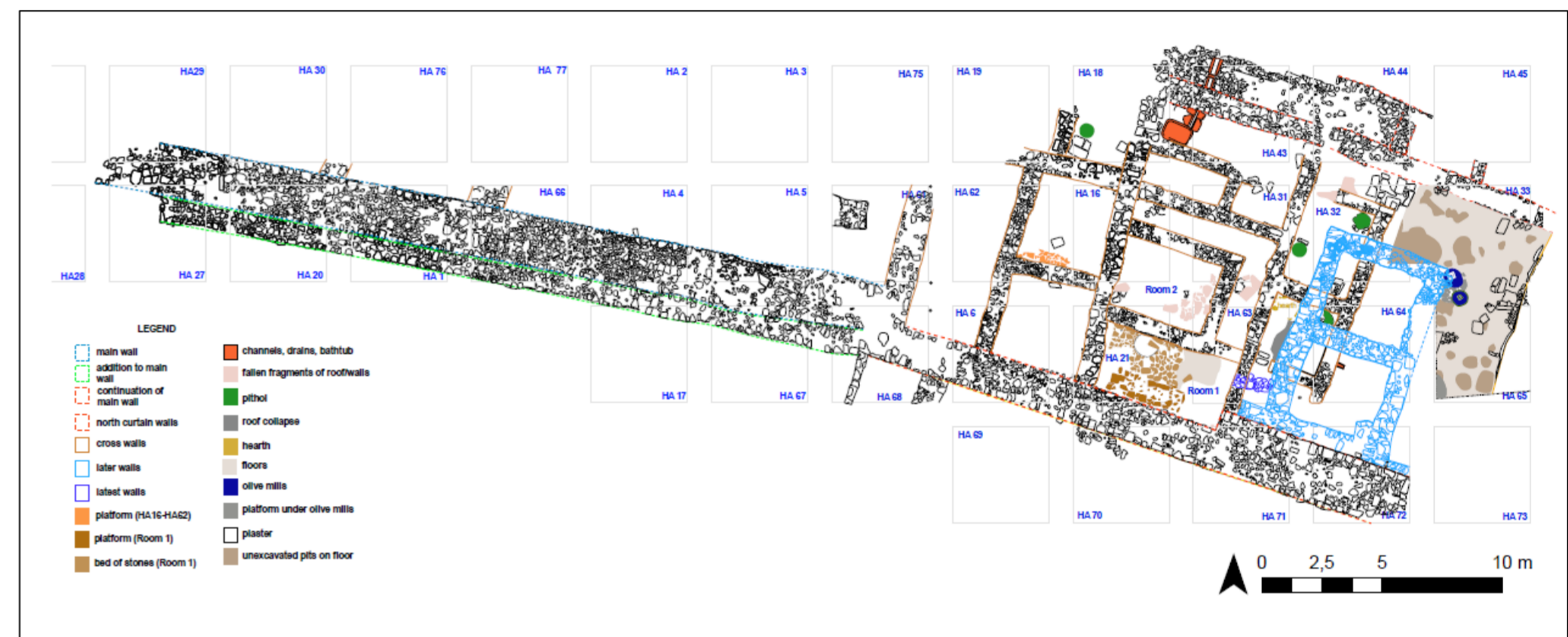
Εικόνα 1:

Η σχέση της Νέας και Αρχαίας Πάφου με τα χαλκούχα κοιτάσματα της υδρολογικής λεκάνης της Πάφου.

Εικόνα 2:

Χάρτης της περιοχής Παλαιάπαφου με το Ιερό και τις πέντε θέσεις που έχουν ερευνηθεί από το Πανεπιστήμιο Κύπρου μεταξύ 2006-2016

Εικόνα 3: Σχεδιαστική κάτοψη του συμπλέγματος στον Χατζηαμπντουλλά. Βορείως του τείχους η οργάνωση των αποθηκευτικών και βιοτεχνικών μονάδων.

Εικόνα 4: Η ανασκαφική ομάδα Παλαιάπαφου 2015 την ημέρα της ανακάλυψης των μυλόλιθων στο σύμπλεγμα του Χατζηαμπντουλλά.

Εικόνα 5: Βιοτεχνική εγκατάσταση με λίθινο λουτήρα ανάμεσα σε αγωγούς.

Εικόνα 6: Τμήμα της εσωτερικής όψης του μνημειακού τειχίσματος στη Λαόνα. Διακρίνονται οι αντικριστές κλίμακες.